

Evaluatie giftenaftrek 1996-2006

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies

1 Inleiding

2 Data en belastingwetgeving

2.1 Belastingwetgeving

2.1.1 Wetgeving giftenaftrek

2.1.2 Doel giftenaftrek

2.1.3 Belastingtarieven inkomstenbelasting

2.2 Data

3. Literatuuroverzicht

4. Onderzoeksmethode

4.1 Basisveronderstelling

4.2 Regressie discontinuïteit

4.3 Verschillen door de belastingherziening

5 Resultaten

5.1 Gebruik van de giftenaftrek

5.2 Effectiviteit van de giftenaftrek

5.2.1 Resultaat discontinuïteitsregressie

5.2.2 Resultaat verschillen door belastingherziening

5.3 Elasticiteit

5.4 Conclusie evaluatie van de maatregel op macroniveau

Bijlage 1 : Informatie Belastingdienst giften

Bijlage 2 : Beschrijving IPO databestand

Samenvatting en conclusies

In deze evaluatie wordt het gebruik en de effectiviteit van de fiscale faciliteit voor giften geëvalueerd. De giftenaftrek is in 1952 ingevoerd. Volgens de oorspronkelijke toelichting bij invoering beoogt de giftenaftrek de financiële moeilijkheden van charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen te verlichten.

De onderzochte periode is van 1996 tot 2006. Circa 4,5% van de belastingplichtigen maakt gebruik van de giftenaftrek. De totale omvang van de aftrek is 760 mln euro en de budgettaire derving bedraagt naar schatting 313 mln euro (cijfers 2006). De gemiddelde aftrek is 800 a 900 euro. In driekwart van de gevallen is de aftrek minder dan 5% van het box 1 inkomen af en eveneens in driekwart van de gevallen is de aftrek minder dan 1000 euro. Circa 11% van de belastingplichtigen met giftenaftrek trekt meer dan 9% van het box 1 inkomen af.

Het percentage belastingplichtigen met giftenaftrek stijgt naarmate het inkomen stijgt en naarmate de leeftijd hoger is. Eenpersoonshuishoudens geven vaker dan meerpersoonshuishoudens. Ongeveer 1,6% van de éénpersoonshuishoudens in de leeftijdscategorie 25-35 jaar met een inkomen tussen 5.000 en 10.000 euro maakt gebruik van de giftenaftrek. Van de éénpersoonshuishoudens tussen 65 en 74 jaar met een box 1 inkomen tussen 30.000 en 50.000 euro maakt circa 27% gebruik van de giftenaftrek.

De invloed van de aftrekbaarheid van giften kan niet worden onderzocht door een vergelijking van een groep die wel in aanmerking komt voor de aftrek met een groep die hiervoor niet in aanmerking komt. Het effect kan ook niet worden onderzocht aan de hand van beleidswijzigingen in de mate van aftrekbaarheid. Het effect van de hoogte van het aftrektarief is bepaald door gebruik te maken van het feit dat binnen een groep van belastingplichtigen met een inkomen rond een schijfgrens het aftrekpercentage verschilt, maar dat binnen deze groep de belastingplichtigen voor het overige (leeftijd, inkomen huishouden) weinig van elkaar verschillen. Ook is het effect van het belastingtarief bepaald door gebruik te maken van de stelselwijziging van IB64 naar IB2001. Dit is mogelijk omdat voor de zelfde belastingbetaler het marginale aftrektarief substantieel kan zijn veranderd.

Uit de analyse blijkt dat het gevonden effect van de fiscale faciliteit op het aantal mensen dat een gift doet of dat een hogere gift doet statistisch niet significant is (d.w.z. er is een kans dat het gevonden effect op toeval berust).

De conclusie op grond van deze onderzoeksmethode luidt dan dat niet kon worden aangetoond dat door de fiscale faciliteit meer mensen een gift doen noch dat de faciliteit leidt tot hogere giften.

De conclusie dat er geen significant effect aangetoond kan worden is voorwaardelijk op de gemaakte veronderstellingen en gebruikte onderzoeksmethode. Hierbij passen enkele kanttekeningen. Zo is verondersteld dat belastingplichtigen zich bewust zijn van de hoogte van het marginale tarief. Ook is verondersteld dat de conclusie op basis van verschillen in aftrektarief toepasbaar is op de absolute hoogte van het aftrektarief. Het onderzoek sluit echter niet uit dat het loutere feit van de aftrekbaarheid (ongeacht de hoogte van het marginaal tarief) wel van invloed kan zijn op de bereidheid van het doen van giften.

Desalniettemin geeft de uitkomst binnen de meest prominente groep weinig aanleiding tot twijfel over het gevonden resultaat. Deze groep betreft 65plussers met een inkomen rond de overgang van de tweede naar de derde schijf. Circa 33% van deze groep heeft giftenaftrek. Ondanks het grote verschil in marginaal tarief van circa 20%-punten geldt ook voor deze groep dat in de periode 2001-2006 de coëfficiënt die het effect meet van het marginale aftrektarief nimmer significant is en in 2 van de 6 jaar een verkeerd teken heeft (mensen met een laag marginaal tarief hebben vaker aftrek dan mensen met een hoog aftrektarief).

1. Inleiding

In dit evaluatierapport wordt onderzocht of de fiscale aftrekbaarheid van giften van invloed is op het doen van giften.

In 1952 werd in de Wet op de Inkomstenbelasting de mogelijkheid vastgelegd giften in mindering te brengen op het onzuivere inkomen. Volgens de oorspronkelijke toelichting bij invoering van de giftenaftrek is het doel de financiële moeilijkheden van charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen te verlichten door langs indirecte weg schenkingen te bevorderen. Inmiddels voert circa 4,5% van de belastingplichtigen in de belastingaangifte circa driekwart miljard euro op aan aftrekbare giften. De budgettaire kosten bedragen circa 313 miljoen euro (in het jaar 2006).

In het strategisch akkoord van de regering Balkenende IV wordt de nodige aandacht gegeven aan het belang van de charitatieve sector. In het kader van o.a. het project 'Iedereen doet mee' (verbreding en verdieping van maatschappelijke participatie) en de pijler 'Sociale samenhang' wordt gepleit voor voldoende ruimte voor burger en bedrijf om op vrijwillige basis tijd en middelen vrij te maken voor maatschappelijk nuttige activiteiten die de kwaliteit en kracht van de samenleving ten goede komen.

In het rapport staan twee onderzoeksvragen centraal:

- Wat is het feitelijke gebruik van de giftenaftrek?
- Wat is het effect van de giftenaftrek op het doen van giften?

Om deze vraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van (anonieme) gegevens van personen uit het inkomenspanelonderzoek van het CBS, aangevuld met gegevens van de Belastingdienst over de inkomstenbelasting. De gegevens zijn beschikbaar voor de periode 1996-2006. In hoofdstuk 2 worden de gebruikte data beschreven en wordt de voor dit onderzoek relevante belastingwetgeving in het kort weergegeven. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de theoretische en empirische literatuur. In hoofdstuk 4 wordt de onderzoeksmethode beschreven. De uitkomsten van het onderzoek komen aan de orde in hoofdstuk 5. Vervolgens sluit dit rapport af met de conclusies in hoofdstuk 6.

ANBI-regeling vanaf 1 januari 2008

Vanaf 1 januari 2008 moet een instelling als ANBI door de Belastingdienst zijn gecertificeerd voor de toepassing van o.a. de giftenaftrek in de Wet IB 2001. Per deze datum moeten organisaties die ten bate van het algemeen nut werken en gebruik willen

maken van de daarvoor bestemde fiscale voordelen in het bezit zijn van een beschikking van de Belastingdienst. Deze wijziging valt buiten het bereik van deze evaluatie.

Doelmatigheid van de uitvoering

Het inzicht in de doelmatigheid van de uitvoering wordt in evaluatierapporten van belastinguitgaven in het algemeen afgeleid uit informatie van de kennisgroepen bij de belastingdienst. In dit rapport blijft het buiten beschouwing, omdat voor het fiscale jaar 2008 de giftenaftrek een bijzonder aandachtspunt is bij de controle van de aangiften door de belastingdienst. De resultaten daarvan zijn nog niet bekend.

Het onderzoek is verricht door DG Fiscale Zaken en DG Belastingdienst/BCCP van het Ministerie van Financiën.

2 Belastingwetgeving en data

Dit hoofdstuk beschrijft de belastingwetgeving voor de giftenaftrek en de gebruikte gegevens.

2.1 Belastingwetgeving

2.1.1 Giftenaftrek

De mogelijkheid om giften fiscaal van het inkomen af te trekken bestaat al sinds de 1952. In de Wet op de Inkomstenbelasting 2001 is de giftenaftrek geregeld in afdeling 6.9, artikel 6.32 tot en met artikel 6.40 van deze wet.

Giften worden als een zgn. persoonsgebonden aftrekpost aangemerkt. Dit wil zeggen dat de giften in eerste instantie in aftrek kunnen worden gebracht op het progressief belaste inkomen in box 1. Is het inkomen in box 1 onvoldoende om alle persoonsgebonden aftrek in aanmerking te nemen, dan mag het restant van de persoonsgebonden aftrek in mindering worden gebracht op het box 3 inkomen. Indien er dan nog persoonsgebonden aftrek resteert kan dit in mindering worden gebracht op het box 2 inkomen. Op deze manier kan de aftrekpost in veel gevallen in eerste instantie tegen een zo hoog mogelijk tarief (tot maximaal 52%) worden verrekend. Het gedeelte van een persoonsgebonden aftrekpost dat in een jaar niet kan worden verrekend mag worden doorgeschoven naar een volgend jaar.

De wet kent twee soorten giften, die elk volgens een eigen regeling tot aftrek kunnen leiden: periodieke giften en 'andere' giften. Het onderscheid in de regeling tussen incidentele giften en periodieke giften is ingevoerd in 1984. Periodieke giften zijn ongelimiteerd en zonder drempel aftrekbaar. 'Andere' giften daarentegen zijn beperkt aftrekbaar. Voor 'andere giften' geldt een niet-aftrekbaar drempelbedrag van 1% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek met een minimum van € 60 en een maximum van 10% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek. Artikel 6.38 geeft de voorwaarden waar aan moet worden voldaan willen periodieke giften voor aftrek in aanmerking komen: deze giften moeten geschieden bij notariële akte van schenking en zij moeten zijn aangegaan voor minimaal vijf jaar.

Het is fiscale partners toegestaan (en vóór 2001 zelfs verplicht) bepaalde aftrekposten op te voeren bij de partner met het hoogste marginale tarief. Dat geldt ook voor de giftenaftrek. Dit betekent dat een persoon die giften als aftrekpost opvoert niet noodzakelijkerwijs de betreffende gift heeft gedaan: het is ook mogelijk dat het om een

gift van zijn of haar partner gaat. De drempel en het maximum van de aftrekbare 'andere gift' wordt berekend over het gezamenlijke verzamelinkomen vóór aftrek van de persoonsgebonden aftrek.

De begrippen 'giften', 'instellingen' en 'verenigingen' zoals oorspronkelijk opgenomen in artikel 6.33 van de Wet IB 2001 zijn gebaseerd op artikel 47 van de oude Wet IB 1964. Artikel 6.33 Wet IB 2001 definieert het begrip gift als 'een bevoordelingen uit vrijgevigheid en verplichte bijdragen waar geen directe tegenprestatie tegenover staat'. Met het Belastingplan 2006 is de definitie van 'instellingen' en 'verenigingen' gewijzigd. Onder instellingen en verenigingen in de zin van genoemd wetsartikel vallen niet langer uitsluitend in Nederland gevestigde instellingen en verenigingen, maar alle in een lidstaat van de Europese Unie, de Nederlandse Antillen, Aruba of een bij ministeriële regeling aangewezen mogendheid gevestigde instellingen en verenigingen. Daarnaast worden alleen instellingen als algemeen nut beogende instellingen (ANBI) erkend als deze bij beschikking van de inspecteur als ANBI zijn aangewezen ¹

Deze wijzigingen vinden voor het eerst toepassing met betrekking tot aftrekbare giften die zijn gedaan op of na 1 januari 2008 en vallen dus buiten de evaluatieperiode.

2.1.3 Doel giftenaftrek

Het doel van de giftenregeling is 'het langs indirecte weg bevorderen van schenkingen aan charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen en de financiële moeilijkheden van die instellingen te verlichten'².

De fiscale facilitering van de 'periodieke gift' is substantieel royaler dan die van de 'andere gift'. De strekking van dit onderscheid is o.a. weergegeven in de Parlementaire behandeling. Wet IB 2001: 'Het regime inzake periodieke giften ziet op het schenken van vaste en gelijkmatige periodieke uitkeringen of verstrekkingen die eindigen uiterlijk bij overlijden. Onder dit regime geldt geen inkomensafhankelijke drempel, noch een inkomensafhankelijk plafond. Tevens is het onder dit regime mogelijk periodieke giften aan bepaalde verenigingen in aanmerking te nemen. Dit is niet mogelijk onder het regime inzake andere giften. De reden voor deze verschillende behandeling is dat periodieke giften van een groter belang zijn voor instellingen dan andere giften. Periodieke giften betekenen immers een vaste inkomensstroom. Door het verschil in fiscale behandeling wordt beoogd periodieke giften te stimuleren.'³

¹ Periodieke giften aan een niet-ANBI zijn onder voorwaarden aftrekbaar.

² Artikelsgewijs commentaar Vakstudie Inkomstenbelasting 2001, Kluwer.

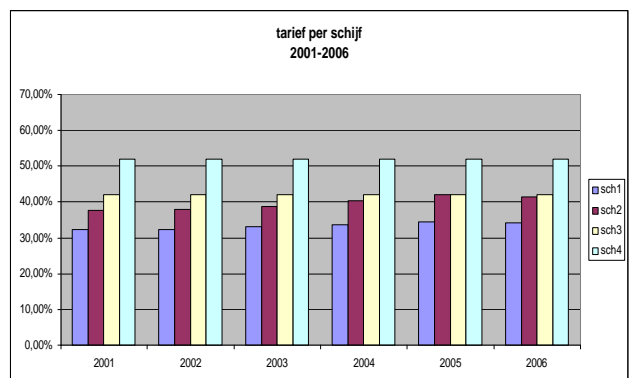
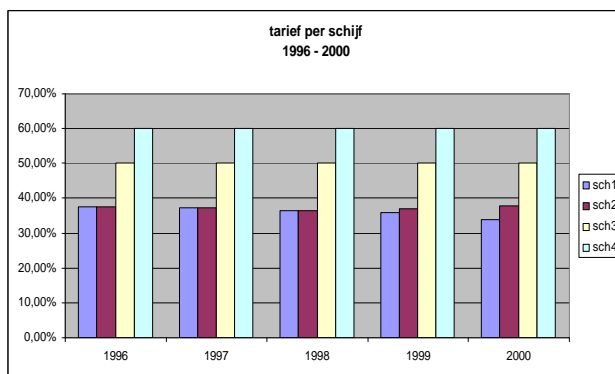
³ *MvT, Kamerstukken II 1998/99, 267727, nr. 3, blz. 266-267. Parlementaire behandeling. Wet IB 2001*

2.1.4 Belastingtarieven inkomstenbelasting

De onderzoeksmethode maakt gebruik van het feit dat het systeem waarmee belasting wordt geheven op inkomsten geen 'glad' en onveranderlijk systeem is. Het progressieve karakter ervan wordt van oudsher vormgegeven door een aantal sprongen in de belastingtarieven bij de overgang van de diverse schijven. Bovendien is het stelsel eens in de zoveel tijd ingrijpend herzien. De laatste wijziging van het systeem vond plaats met ingang van 2001. Van de 'knikken' en veranderingen in het systeem maken we gebruik bij het schatten van het effect van de fiscale aftrek giften op de giftenbereidheid. In onderstaande grafieken wordt een beeld gegeven van de tariefstructuur voor de onderzochte 9 jaren. De cijfers staan in bijlage 3.

Hoogte marginale tarieven

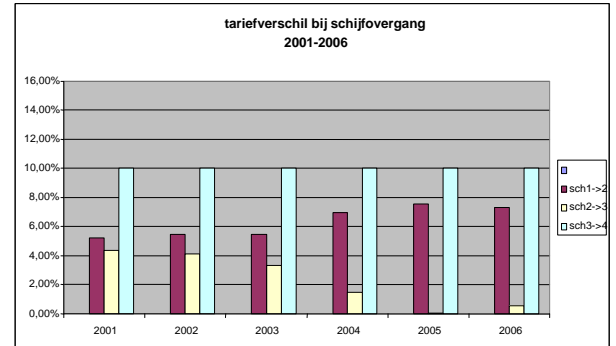
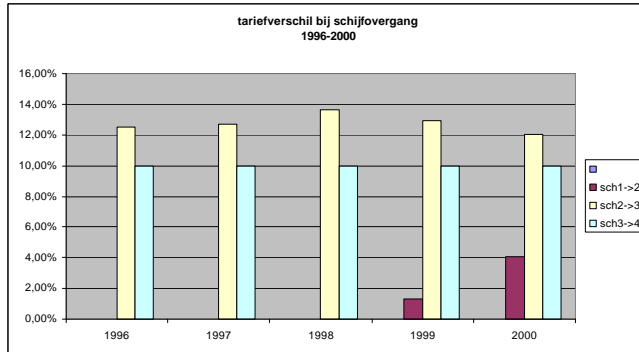
In de jaren 1996-2000 varieerden de marginale tarieven van circa 37% voor de laagste schijf tot 60% voor de hoogste schijf. Tot 1998 waren er drie schijven. In 1999 werd de eerste schijf gesplitst in twee aparte schijven. Tot 2000 waren er verder geen substantiële aanpassingen in de schijflengtes. In de periode 2001-2006 waren er vier schijven, waarbij het marginaal tarief opliep van circa 32% in de laagste schijf tot 52% in de hoogste schijf.



Verskil in marginaal tarief bij schijfovergangen

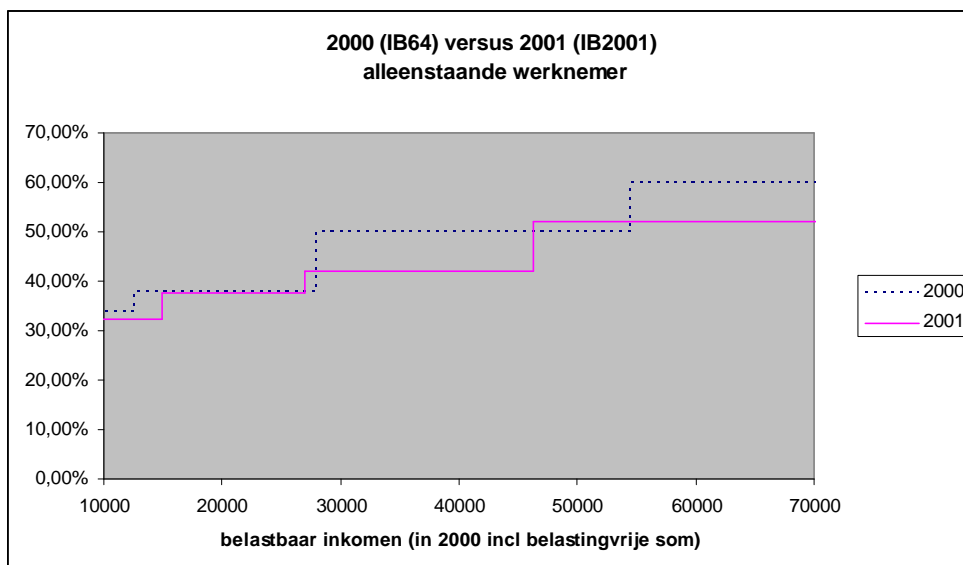
Voor dit onderzoek zijn de tariefsverschillen rond de schijfgrenzen van belang (de regressie discontinuïteitsmethode, zie paragraaf 4.1). In de periode 1996-2000 was de grootste sprong in tarief bij een inkomen rond 20.000 euro. Het tarief liep dan met circa 12%-punten op van circa 38% naar 50%. Bij een inkomensniveau rond de overgang naar de hoogste schijf (circa 48.000 euro) liep het marginaal tarief op met 10%-punten van 50% naar 60%. In de periode 2001-2006 liep het tariefsverschil tussen de eerste en tweede schijf (inkomen circa 15.000 euro) in de loop der jaren langzaam op van circa 5% naar circa 7%. Het verschil tussen het tarief voor de tweede en derde schijf werd in de

loop der jaren zeer klein. Bij een inkomensniveau rond de overgang naar de hoogste schijf (circa 50.000 euro) liep het marginaal tarief op met 10%-punten, net als vóór het jaar 2001, maar het toptarief zelf lag 8%-punten lager op 52%.



Van 2000 op 2001 werd bij de overgang van IB-64 naar IB-2001 de inkomstenbelasting op veel punten herzien. Ook van de tariefsmutaties door deze stelselwijziging kan in dit onderzoek gebruik worden gemaakt (zie paragraaf 4.2) Binnen het kader van dit onderzoek zijn de belangrijkste wijzigingen de omzetting van belastingvrije sommen naar heffingskortingen, de verlaging van de marginale tarieven en de omzetting van het arbeidskostenforfait naar de arbeidskorting.

Als voorbeeld wordt in onderstaande grafiek aangegeven hoe het marginaal tarief veranderde tussen 2000 en 2001 voor een alleenstaande werknemer. In het algemeen geldt dat de meeste belastingplichtigen een verlaging van het marginale tarief ondervonden. Rond de schijfgrenzen konden zich situaties voordoen waar over een klein inkomenstraject sprake was van een verhoging van het marginale tarief (het gemiddelde tarief lag ook voor hen in 2001 lager dan in 2000).



2.2 Data

De voor dit onderzoek gebruikte gegevens komen uit het Inkomenspanelonderzoek (IPO), dat door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt samengesteld. Het IPO schetst het inkomen van personen en huishoudens in Nederland. De steekproef bevat circa 75 duizend kernpersonen plus alle leden van het huishouden van deze kernpersoon. Het totaal aantal individuen in een jaargang van het IPO is daardoor meer dan 200 duizend. Door middel van weging (alle leden binnen een huishouden krijgen hetzelfde gewicht) worden de uitkomsten representatief voor alle Nederlandse huishoudens. Zie bijlage 2 voor details over het IPO. Aan de IPO-steekproef zijn door de Belastingdienst gegevens van de belastingaangifte toegevoegd. Wij duiden het resulterende bestand aan als IPO/BD.

De IPO/BD gegevens hebben verschillende bewerkingen ondergaan voordat de analyse is uitgevoerd. Zo zijn onder andere de bedragen van vóór 2002 herleid tot euro's, en zijn voor het onderzoek met de regressie discontinuïteiten methode alleen personen geselecteerd in een bandbreedte van € 3.000,- rond een tariefsgrens. Voor het onderzoek is geen onderverdeling van de giften mogelijk naar bestemming. Evenmin laten de data het voor de onderzoeksperiode toe een onderscheid te maken tussen periodieke giften en 'andere' giften.

De mogelijkheid om de giften van de fiscale partner af te trekken zorgt voor een verstoring in de onderzoeksopzet indien iemand een fiscale partner heeft die giften tegen een hoger tarief kan aftrekken. In dergelijke gevallen van ongelijke marginale tarieven is alleen de partner met het hoogste tarief in de steekproef opgenomen, omdat de eventuele aftrek op zijn of haar conto komt en de beslissing van deze persoon, dan wel van de partner, om giften te doen mede gebaseerd is op dat hogere marginale tarief. De fiscale partner met het lagere marginale tarief is weggelaten uit de steekproef, omdat diens aftrek 'onzuiver' is door de overhevelingmogelijkheid. Doordat de partner met het hoogste inkomen nog altijd veelal de man is, ontstaat hierdoor een oververtegenwoordiging van mannen in de steekproef (circa 75% mannen en circa 25% vrouwen). Dit is op zich geen probleem zolang dat geen selectie met zich meebrengt van mensen met een uitzonderlijke gevoeligheid voor fiscale prikkels. Bij gelijke marginale tarieven van de fiscale partners is er geen prikkel om over te hevelen en dus geen noodzaak om te selecteren.

3 Theorie en literatuur

Theorie

De giftenaftrek is een beleidsmaatregel met twee bijzondere kenmerken. Ten eerste verdeelt het de kosten van charitatieve goederen en diensten over private sector en overheid. Ten tweede bepalen de burgers en bedrijven welke charitatieve goederen en diensten worden gefinancierd.

Micro theorie giften

Economen beschouwen giftengedrag als een zeker koopgedrag met een eigen (negatieve) prijselasticiteit. In micro-economische termen: als t te beschouwen valt als effectieve lastdruk op inkomen y en er is een kwantiteit donatie D , dan is de fiscale lastendruk op inkomen zonder een faciliteit giftenaftrek $t*y$ en met een faciliteit giftenaftrek $t*(y-D)$. De effectieve prijs voor een donatie van 1 is dan $(1-t)$, waarbij t gelijk is aan de gemiddelde fiscale lastendruk.⁴ Deze evaluatie onderzoekt de correlatie tussen t en D , oftewel in welke mate stimuleert fiscale aftrek de hoeveelheid donaties.

Als charitatieve donatie leidt tot een positieve nutsbeleving bij de gever, dan zal een hoger belastingtarief, en dus een grotere proportie belastingrestitutie, leiden tot een lagere prijs van de gift en dus een meer giften (alle andere variabele constant verondersteld).

Bestaanrechts giftenaftrek

De meningen over het bestaansrecht van de giftenaftrek zijn verdeeld. Er zijn economen die afschaffing bepleiten, maar anderen voeren verschillende argumenten aan tot handhaving of zelfs intensivering. In deze discussie speelt een aantal argumenten een rol, het draagkrachtprincipe, het motief voor giftgedrag, het externe effect van een gift en de treasury functie.

- *Draagkrachtprincipe*

Enkele voorstanders beargumenteren dat de giftenaftrek terecht als een draagkrachtbeperkende factor wordt erkent. Anderen betwijfelen of het draagkrachtprincipe een fiscale aftrek van charitatieve donaties kan rechtvaardigen: 'are charitable contributions an indication that the contributing family is less well off than their income would suggest'⁵? Er is sprake van een opoffering van financiële draagkracht waar echter een niet-financiële nutsbeleving tegenover staat (het zgn.

⁴ Zie ook 'Income Tax Policy and charitable giving'. Brooks, Journal of Policy Analysis and Management. 2007

⁵ *Taxing Ourselves* (2008), Slemrode e.a. University of Michigan Ross School of Business.

'warm glow effect'). Het is niet ondenkbaar dat deze nutsbeleving groter is dan het nutsoffer van de gift. Slemrod stelt daarom dat het draagkrachtbeginsel de giftenaftrek niet overtuigend kan rechtvaardigen.⁶

- *Motieven giftgedrag*

Onderkend wordt dat aan giftgedrag zowel altruïstische als egoïstische motieven ten grondslag liggen. Een gift is niet louter vrijgevigheid-om-niet zonder enige baatzucht. Ook zijn familiebanden, sociale status, naamsbekendheid (goodwill) pressie en prestige in literatuur erkende motieven.

- *Externe effecten giften*

Een legitimatie om charitatieve contributie fiscaal te bemoedigen wordt volgens Slemrod gevonden in de positief te waarderen externe effecten; donaties maken publieke goederen en diensten met een groot maatschappelijk nut ook beschikbaar aan non-donateurs, welke de markt niet verzorgt of kan verzorgen; als voorbeeld noemt hij de verzorging van dak- en thuislozen door charitatieve instellingen of financiële ondersteuning van veelbelovende jonge kunstenaars of wetenschappers.

- *Treasury efficiency*

Steinberg gaat daarin nog verder. Hij betoogt dat de zgn. 'treasury efficiency' een giftenaftrek rechtvaardigt. "A policy of increased tax deductability can be efficient if a drop in tax costs results in a disproportionate increase in donations"⁷. Een fiscale subsidie is efficiënt zolang de fiscale subsidie kleiner is dan de productie van charitatieve diensten en goederen welke anders door een overheid door een subsidie gefinancierd hadden moeten worden. Directe overheids subsidiëring kan voor de overheid minder efficiënt zijn dan een fiscale subsidie.

Tegenargumenten

Critici menen dat deze grondslagverstoring leidt tot te hoge nalevings- en handhavingkosten voor belastingplichtigen en kosten van oneigenlijk gebruik en fraude. Getuigen hiervan zijn uitvoeringscomplicaties en uitvoerige en forse jurisprudentie. Critici menen dat non-gevers hierbij worden gedwongen niet alleen de giften(aftrek) mede te financieren maar ook de handhavingkosten. Tegenstanders betogen tenslotte dat de giftenaftrek leidt tot vervalsing van motieven waarom financiële steun aan charitatieve instellingen wordt verleend.

⁶ Zie 'Taxing Ourselves (2008), Slemrode e.a. University of Michigan Ross School of Business.

⁷ 'the price elasticities of charitable contributions', Pelozo & Steel, 'Journal of public policy and marketing'.2005.

Empirie giftenaftrek

In nagenoeg alle OESO landen worden giften fiscaal gestimuleerd: overheden willen een omgeving waarin instellingen met charitatieve diensten en producten kans maken en succesvol kunnen opereren. Er is veel empirisch onderzoek en meta onderzoek verricht, vnl. in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, maar ook in Duitsland, Taiwan en Australië. Om het effect te bepalen is in het empirisch onderzoek deels gebruik gemaakt van mogelijke gedragsveranderingen na zogenoemde 'major tax reforms'.

-Prijselasticiteit & treasury efficiency

In de onderzoeken wordt over het algemeen de hypothese bevestigd dat een daling van de 'cost of giving' leidt tot een stijging van hoeveelheid donaties aan charitatieve instellingen. Pelosa en Steel, beschouwd als twee van de opinieleiders op dit gebied, concluderen in hun meta analyse dat een giftenaftrek in het algemeen een merkbaar effect heeft op hoeveelheid donaties. Zij meten in de onderzoeken dat een prijsdaling van 1 (cost of giving) nagenoeg altijd leidt tot een stijging van de hoeveelheid donatie. Er zijn onderzoeken waarin de 'treasury efficiency' opgaat (prijselasticiteit groter dan 1) maar er is ook veel onderzoek met een prijselasticiteit tussen 0 en 1. Overigens zijn er enkele belangrijke uitzonderingen gevonden op de impliciete aanname dat een gift een uniforme prijselasticiteit kent (zie onder bij inkomenselasticiteit). O.A. Broman⁸ vond ook een anticipatiegedrag op veranderende prijs van geven omstreeks de 'US. 1981 tax reform', toen in de V.S. tarieven fors werden gewijzigd. Er zijn echter ook studies die dit effect tegenspreken.

-Andere variabelen

Er heerst wel consensus dat er meerdere variabelen ten grondslag liggen aan vrijgevigheid dan alleen de prijs (de mate van fiscale aftrekbaarheid). Over de effecten van die afzonderlijke variabelen (inkomen, vermogen, motivatie, demografische variabelen) heerst over het algemeen geen consensus.

-Inkomenselasticiteit

Uit Amerikaans empirisch onderzoek is meerdere malen gebleken dat hogere inkomensgroepen meer gevoelig zijn voor de fiscale aftrek van de gift dan lagere inkomensgroepen.⁹ Onderzoek toont aan dat prijselasticiteit onder hogere inkomens varieert van -.46 voor inkomens van 1 miljoen dollar. tot zelfs -1,75 voor inkomens van 5 miljoen dollar. De motivatie voor hogere inkomensgroepen blijkt echter ook anders te kunnen zijn. Hoewel fiscaal voordeel is onderkend als motivatie voor het doen van giften,

⁸ 'Statutory tax reform and charitable contributions', broman, journal of american taxation association.

⁹ 'Effect of national tax reform on charitable contribution', Auten, gerald, cilke, 'national tax journal'.,

is deze motivatie slechts in een ruim een kwart van de gevallen dominant. Andere studies identificeren lange termijn relaties, sociale verbanden, reciprociteit en familietradities als meer dominante factoren voor hogere inkomensgroepen en stellen dat de prijselasticiteit en inkomenselasticiteit (en dus de invloed van de fiscale facilitering) slechts een beperkte invloed heeft.

-Pluriforme prijselasticiteit

Zoals gesteld tonen diverse empirische onderzoeken aan dat er geen uniform effect is van de fiscale aftrekbaarheid van giften. Brooks cs. stelt dat sommige type donaties, zoals donaties die zien op het bevorderen van wetenschap en kunst, een grotere prijselasticiteit kennen als donaties welke zien op gezondheidszorg of gelieerd zijn aan religie of armoedebestrijding.

Blijkens het recente empirisch onderzoek 'determinant of donations' uit Taiwan¹⁰, zijn er ook demografische variabelen meetbaar. Dit onderzoek toont aan dat hoger opgeleiden meer geven aan academische, wetenschappelijke en politiek organisaties, ongeacht prijselasticiteit. Daarmee moet worden opgemerkt dat giften aan deze instellingen vaak bleken te zijn verweven met een eigenbelang (netwerkfunctie).

In dit onderzoek bleek tevens dat de hoeveelheid donaties, in dat land, fors negatief correleert met de prijs (gemiddeld -2) voor alle type donaties behalve religieus geïnspireerde. De inkomenselasticiteit daarentegen, de mate waarin donaties groeien met het inkomen, bleek beperkt.

Noemenswaardige andere differentiaties zijn het verschil tussen man en vrouw (vrouwen zijn vrijgeviger, gecorrigeerd voor kruisvariabelen) en het feit dat burgers die vrijwilligerswerk verrichten significant meer doneren dan zij die geen vrijwilligerswerk doen. De meeste onderzoeken bevestigen eveneens de hypothese dat de hoeveelheid giften positief correleert met de leeftijd.

¹⁰ 'determinant of donations, wen-chun chang, 'the developing economies'.2005

4 Onderzoeksmethode

Het meten van het effect van een verhoging van de giftenaftrek op het daadwerkelijke geefgedrag is gecompliceerd. Het is niet mogelijk het effect te bepalen door de giftenaftrek voor een periode stil te zetten of voor een deel van de Nederlandse bevolking de aftrek te verruimen. Door gebruik te maken van veranderingen in het progressieve belastingtarief van belastingplichtigen en veranderingen in de belastingwetgeving kan toch enig inzicht worden gekregen in de effecten van de hoogte van de aftrek op het daadwerkelijke gedrag.

In navolging van een soortgelijk onderzoek naar aftrek scholingsuitgaven¹¹ worden in dit onderzoek twee verschillende methoden toegepast om de onderzoeksvragen te beantwoorden. De eerste methode, **regressie-discontinuïteiten methode**, meet het effect van de hoogte van de giftenaftrek door personen te bekijken met verschillende marginale tarieven die vlak boven en vlak onder tariefsgrenzen zitten. De tweede methode maakt gebruik van **grote tariefsmutaties door een stelselherziening**. Voor Nederland kan dan gebruik worden gemaakt van de belastingherziening in 2001.

Het doel van beide methoden is het geefgedrag van twee groepen belastingplichtigen, die een verschillend tarief kennen waartegen ze de giften kunnen aftrekken, met elkaar te vergelijken. Voor het overige moeten de twee groepen zo veel mogelijk gelijk zijn. Bij de regressie discontinuïteiten methode wordt gekeken naar personen die een inkomen box 1 hebben rond een schijfgrens met een tariefsovergang. De personen net boven de schijfgrens vormen één groep, de personen net onder de tariefsgrens de andere. Zie paragraaf 4.1 voor meer details. Bij de tweede methode wordt gebruik gemaakt van de belastingherziening in 2001. De twee groepen bestaan nu uit dezelfde personen, alleen is er een verschil in aftrektarief door een belastingherziening. Het kan voorkomen dat het tarief waartegen een persoon giften kan aftrekken is veranderd door de wijziging in 2001. Door het geefgedrag van dezelfde persoon nu te vergelijken met andere Nederlanders waarbij het tarief ongewijzigd is gebleven, wordt inzicht verkregen in het effect van een verruiming van de regeling. Over deze methode zijn in paragraaf 4.2 meer details te vinden.

4.1 Regressie-discontinuïteiten methode

Zoals hierboven is beschreven, maakt de regressie-discontinuïteiten methode gebruik van het progressieve karakter van de Nederlandse IB-wetgeving. Hierdoor kunnen mensen met hoog inkomen box 1 giften aftrekken tegen een hoger tarief dan personen

¹¹ Gebruik en effectiviteit van de aftrek scholingsuitgaven, SEO, 2005; TK 30012 nr 6.

die minder verdienen. Indien het giftengedrag van deze personen direct met elkaar vergeleken wordt, ontstaat het probleem dat de personen niet alleen verschillen wat betreft inkomen, maar ook op andere gebieden, zoals sociaal-economische situatie, leeftijd, opleidingsniveau etcetera.

De oplossing van de regressie-discontinuïteiten methode is om personen te onderzoeken rond een sprong (discontinuïteit) in het marginale tarief. De grafieken in paragraaf 2.1.4 tonen de tariefsovergangen; in bijlage 3 staan de exacte cijfers. Concreet zijn in dit onderzoek bandbreedtes van € 3000,- rond een tariefsgrens ingebouwd. Voor 2001 betekent dit bijvoorbeeld dat alle personen met een inkomen box-1 na persoonsgebondenaf trek maar voor giftenaf trek tussen de € 43.309 en € 49.309 zijn geselecteerd voor het onderzoek.

In de meeste jaren zijn er 4 verschillende belastingtarieven (schijven) in gebruik, dus zijn er 3 sprongen in het tarief. Dit leidt tot 3 onderzoeksbestanden per jaar. Echter voor 65-plussers gelden voor de eerste en tweede schijf lagere tarieven, zij betalen immers geen AOW-premie. Om deze reden zijn 65-plussers apart bekeken. Dit levert 3 extra onderzoeksbestanden per jaar. Daarnaast zijn de 6 onderzoeksbestanden per jaar gesplitst in een onderzoeksbestand voor alleenstaanden en een onderzoeksbestand voor fiscaal partners. Dit omdat fiscale partners de mogelijkheid hebben de giftenaf trek te verschuiven naar de partner. Hierdoor ontstaat een ander beeld voor deze twee groepen. Uiteindelijk zijn er voor de meeste jaren dus 12 onderzoeksbestanden geproduceerd. Indien het tariefsverschil tussen twee schijven minder dan 2%-punten bedraagt, is die tariefsovergang niet meegenomen in het onderzoek. De reden hiervoor is dat het onwaarschijnlijk is dat personen hun giftengedrag laten beïnvloeden indien de financiële gevolgen zo minimaal zijn.

Sommige verschillen tussen de tarieven bij verschillende schijven zijn groot en andere zijn klein. De resultaten zijn teruggerekend naar een tariefsverschil van 10%.

De personen binnen een onderzoeksbestand zijn door deze wijze van samenstellen redelijk homogeen; ze verdienen ongeveer hetzelfde bedrag (namelijk rond de tariefsgrens), zijn of allen jonger dan 65 jaar of allen ouder, en hebben allen dezelfde situatie wat betreft fiscaal partnerschap. Het marginale tarief waartegen ze de giften kan aftrekken verschilt echter.

De methode die gebruikt is om het effect van het aftrektarief op de extensieve marge (het aantal mensen dat giftenaf trek opvoert) te onderzoeken is logistische regressie. De te voorspellen variabele (respons variabele) is de indicator die aangeeft of de betreffende

persoon giftenaftrek claimt of niet. De belangrijkste verklarende variabele is een dichotomie variabele die aangeeft of de betreffende persoon wat betreft inkomen boven of onder de tariefsgrens valt. Daarnaast is een aantal andere verklarende variabelen meegenomen met als doel de effecten te reduceren van andere factoren op het wel of niet claimen van giftenaftrek. Deze 'controlerende' variabelen zijn geslacht, huishoudsituatie, leeftijd, en inkomen partner. De huishoudsituatie geeft het aantal personen aan binnen het huishouden. De variabele 'inkomen partner' wordt alleen meegenomen indien een fiscaal partner aanwezig is.

Voor het bepalen van het effect van het aftrektarief op de intensieve marge (de hoogte van de gift) is gekozen voor lineaire regressie. De te voorspellen variabele (respons variabele) is het bedrag dat geclaimd wordt in de aangifte voor giftenaftrek. De belangrijkste verklarende variabele is een indicator die aangeeft of de persoon onder of boven de tariefsgrens valt wat betreft inkomen. Om de invloed van het inkomen op het bedrag aan giftenaftrek verder te reduceren zijn het inkomen en het inkomen van de partner meegenomen als extra verklarende variabelen. Het inkomen van de partner is alleen meegenomen indien een fiscaal partner aanwezig is. In vergelijking met de analyse van de extensieve marge zijn minder 'controlerende' variabelen meegenomen. Dit komt doordat de onderzoeksbestanden voor de intensieve marge minder personen bevatten – alleen de personen die giftenaftrek claimen. Minder waarnemingen maken een eenvoudiger model noodzakelijk.

De resultaten van de verschillende onderzoeksbestanden worden uiteindelijk gewogen gemiddeld. De weging vindt plaats met de standaarddeviatie. Dat wil zeggen dat nauwkeurige resultaten – met een kleine deviatie – zwaarder meewegen dan onnauwkeurige resultaten.

4.2 Verschillen door de belastingherziening 2001

De belastingherziening in de inkomstenbelasting in 2001 heeft tot gevolg gehad dat personen in het jaar vóór de wijziging giften aftrekken tegen een ander tarief dan in het jaar na de wijziging, ook al is hun situatie verder nauwelijks gewijzigd, zoals huishoudsituatie, inkomen, leeftijd. Door het giftengedrag van een persoon onder IB 64 te vergelijken met zijn/haar giftengedrag onder IB2001 en het actuele aftrekpercentage te registreren, kan een beeld gevormd worden van de effecten van een tariefswijziging op het claimen van giftenaftrek. In dit onderzoek is in verband met mogelijk anticipatiegedrag niet gekozen om 2000 te vergelijken met 2001, maar 1999 met 2002.

Het risico van uitstel van giften of juist het eerder geven van giften rond het jaar van de belastingwijziging wordt hiermee verkleind.

Andere effecten, zoals de macro-economische situatie, kunnen echter ook een rol spelen in het verschil in giftengedrag van een persoon tussen 1999 en 2002. Om deze reden is de verandering van het gemiddelde giftengedrag van de jaren 1999 tot en met 2002 meegenomen in de analyse. Op deze wijze is het mogelijk het unieke effect van een tariefswijziging te onderzoeken.

Fiscale partners hebben de mogelijkheid om de giftenaftrek te verschuiven naar de partner. Hierdoor ontstaat een ander beeld voor fiscaal partners dan voor alleenstaanden. Om deze reden zijn de personen in het IPO-bestand voor deze onderzoeksmethode opgesplitst in twee aparte bestanden: een alleenstaanden-bestand en een partner-bestand. Voor elke groep is de analyse apart uitgevoerd. Ook is er een gecombineerd resultaat berekend.

Om het effect van het aftrekpercentage op de extensieve marge te onderzoeken is gebruik gemaakt van logistische regressie. De te voorspellen variabele (respons variabele) is de indicator die aangeeft of de betreffende persoon in 2002 giftenaftrek claimt of niet. De verklarende variabelen zijn enerzijds het verschil in aftrekpercentage voor giften tussen 1999 en 2002 (indien een individu in 1999 giften kan aftrekken tegen 50% en dit percentage in 2002 gelijk is aan 42%, is de waarde van deze variabele -8%) en anderzijds de dichotome variabele die aangeeft of de betreffende persoon giftenaftrek claimde in 1999. Bovendien is een aantal extra verklarende variabelen meegenomen om het effect van andere effecten te reduceren op het wel of niet claimen van giftenaftrek. Het gaat hierbij om de leeftijd, het inkomen in 1999, het verschil in inkomen tussen 1999 en 2002 en het inkomen van de fiscaal partner.

5 Resultaten

In paragraaf 5.1 wordt eerst inzicht gegeven in het gebruik van de giftenaftrek in het algemeen. Vervolgens worden in paragraaf 5.2 en 5.3 de resultaten getoond van de twee onderzoeksmethodes naar het effect van het aftrektarief op het gebruik van de aftrek.

5.1 Gebruik van de giftenaftrek

In tabel 5.1 wordt een overzicht gegeven van het gebruik van de giftenaftrek. In de periode 2001-2006 lijkt er sprake van een lichte toename van het gebruik van de

giftenaftrek van circa 4,3% naar 4,9%. In totaal is in 2006 circa 770 mln euro als aftrekpost opgevoerd. De budgettaire derving bedraagt 315 mln.

Tabel 5.1 'giftenclaimers' als percentage van alle Nederlanders 2001-2006

Jaar	Percentage
2001	4,17%
2002	4,37%
2003	4,29%
2004	4,68%
2005	4,95%
2006	4,91%

Om inzicht te hebben in welke mate het voorkomt dat de maximum grens voor giftenaftrek een rol kan spelen is gezien hoe vaak het voorkomt dat belastingplichtigen in de buurt van deze grens komen. In de jaren 2002-2006 wordt circa in 11% van de gevallen meer dan 9% van het box 1 inkomen als gift opgevoerd.

Tabel 5.2 Belastingplichtigen die meer dan 9% van hun inkomen box 1 aan giften claimen als percentage van alle belastingplichtigen die giften claimen

Jaar	Percentage
2001	10,29%
2002	11,15%
2003	11,44%
2004	11,03%
2005	11,28%
2006	11,03%

De giftenaftrek is niet gelijkmatig gespreid over de belastingplichtigen. De resultaten staan in tabel 5.3. Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn met de huishoudsituatie, de leeftijd en het inkomen. Voor 2006 is een model geschat met deze factoren als verklarende variabelen. Als basis is uitgegaan van de kans dat een eenpersoonshuishouden in de leeftijdsklasse van 25-34 jaar met een belastbaar box 1 inkomen tussen de 5.000 en 10.000 giftenaftrek opvoert. Deze kans was 1,63%. Vervolgens is voor de verklarende variabelen een klassenindeling gemaakt en berekend (kleinste kwadraten) met welke multiplicatieve factor deze kans groter of kleiner is dan deze basisklasse.

Tabel 5.3 Gebruik giftenaftrek

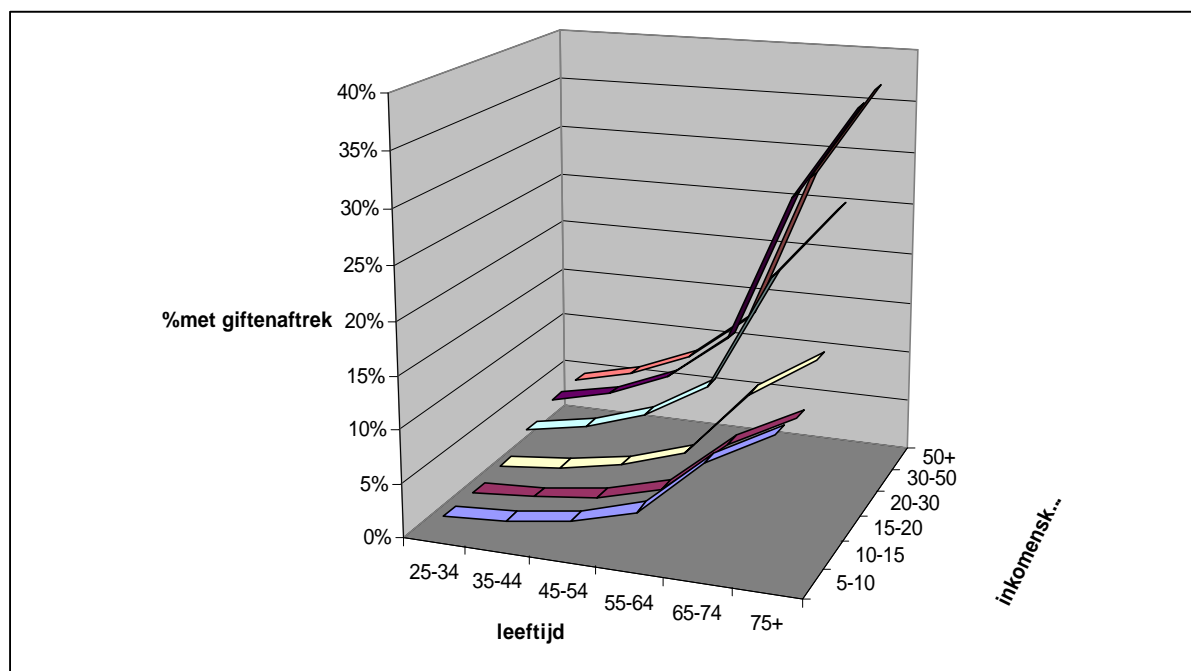
Basis	2006
Basis éénpersoonshuishouden, 25-34 jaar, inkomen tussen 5.000 en 10.000 euro	1,63%
	Multiplicatieve factor
Huishouden	

Basis	
Meerpersoons	0,922
Leeftijd	
35-44 jaar	1,31
45-54 jaar	1,61
55-64 jaar	2,89
65-74 jaar	6,16
75+ jaar	8,17
Inkomen	
10.000-15.000 euro	0,94
15.000-20.000 euro	1,20
20.000-30.000 euro	2,11
30.000-50.000 euro	2,72
Meer dan 50.000 euro	2,76

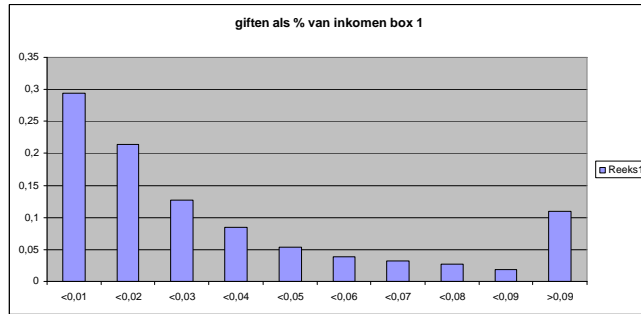
Uit tabel 5.3 blijkt dat eenpersoonshuishoudens minder vaak giftenaftrek opvoeren (factor 0,922), dat met oplopen van de leeftijd de kans op giftenaftrek sterk toeneemt (tussen de 65 en 74 jaar is de kans op giftenaftrek 6,16 maal zo groot) en dat de kans op giftenaftrek ook toeneemt met het inkomen.

Voor een éénpersoons huishouden tussen 65 en 74 jaar met een inkomen box 1 tussen € 30.000 en € 50.000 is de berekende kans op giftenaftrek (zie tabel 5.x) $1,63\% \times 1 \times 6,16 \times 2,72 = 27,3\%$. In grafiek 5.1 is deze relatie tussen het percentage dat een gift doet, leeftijd en inkomen voor éénpersoonshuishoudens zichtbaar gemaakt

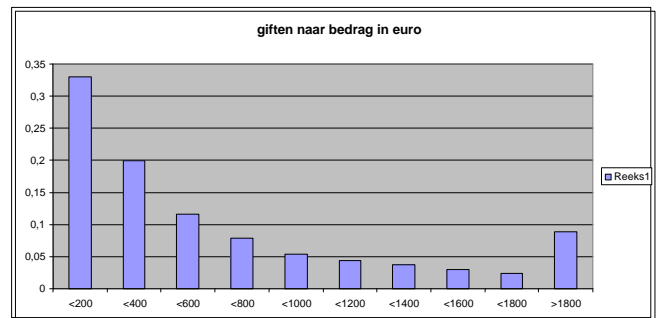
Grafiek 5.1



Grafiek 5.2



Grafiek 5.3



Grafiek 5.2 geeft inzicht in de verdeling van de giftenaftrek als % van het inkomen box 1. Uit de tabel blijkt dat bijna 30% minder geeft dan 1% van het inkomen. Indien klassen worden opgeteld blijkt dat circa 75% minder geeft dan 5% van het box 1 inkomen. De verdeling in euro's blijkt uit grafiek 5.3. Meer als 30% trekt minder dan 200 euro af. Circa 75% geeft minder dan 1000 euro.

5.2 Effectiviteit van de giftenaftrek

5.2.1 Resultaten 'Regressiediscontinuïteitmethode'

Extensieve marge

De eerste onderzoeksmethode - regressiediscontinuïteiten methode - is gericht op verschillen in belastingtarieven van belastingplichtigen rond de schijfgrenzen. De methode is vanwege de hoeveelheid beschikbare waarnemingen vooral geschikt om het effect op de extensieve marge te bepalen: de kans dat een belastingplichtige giftenaftrek claimt. Het effect van een verruiming van de giftenaftrek met 10% is voor verschillende jaren berekend, De resultaten staan in tabel 5.4. De effecten blijken voor alle jaren niet significant te zijn met uitzondering van 2000, maar dan heeft het effect het verkeerde teken. Ook voor de jaren 1996-1999 en 2006 heeft het effect het verkeerde teken. In deze jaren claimt de groep belastingplichtigen met het lagere aftrekpercentage vaker giftenaftrek dan de groep met het hoge aftrekpercentage.

Tabel 5.4 Extensieve marge

Jaar	Toename (in %-punten) giftenaftrek indien verhoging aftrek met 10%-punten	95%-betrouwbaarheid interval toename
1996	-0.85	-1,72 – 0,03
1997	-0.12	-1,02 – 0.78
1998	-0,32	-1,33 – 0,70
1999	-0,12	-1,12 – 0,87
2000	-1.06	-1,89 – -0,23

2001	0,65	-0,29 – 1,58
2002	0,13	-0,81 – 1,06
2003	0,51	-0,44 – 1,46
2004	0,47	-0,64 – 1,58
2005	0,14	-1,01 – 1,29
2006	-0,13	-1,19 – 0,94
Gemiddeld (1)	-0,06	

(1) Ingewogen gemiddelde van de jaren. Er is geen betrouwbaarheidsinterval omdat de afzonderlijke jaren niet onafhankelijk zijn van elkaar

Inzoomen op een groep met groot verschil in aftrektarief

Het grootste verschil in marginaal tarief rond een schijfgrens bedraagt circa 20%-punten. Dit is het geval voor de groep alleenstaande 65plussers rond het einde van de 2^e schijf en het begin van de derde schijf sinds IB 2001. Het tarief voor deze groep in de tweede schijf is circa 22%-punt en in de derde schijf 42%. Gemiddeld heeft circa 30% van deze groep giftenaftrek. De groep wijkt wat betreft het gemiddeld afgetrokken bedrag (circa 800 euro) niet af van de rest van de populatie.

Ondanks het grote verschil in marginaal tarief geldt ook voor deze groep dat in de periode 2001-2006 de coëfficiënt die het effect meet van het marginale aftrektarief nimmer significant is en in 2 van de 6 jaar een verkeerd teken heeft (mensen met een laag marginaal tarief hebben vaker aftrek dan mensen met een hoog aftrektarief). Ook dit resultaat wijst er op dat er geen invloed uitgaat van de hoogte van het aftrektarief.

Tabel 5.5 Extensieve marge: Deelpopulatie alleenstaande 65plussers inkomen rond einde 2^e schijf

Jaar	% met giftenaftrek	Verskil in marg tarief 2^e en 3^e schijf	Toename (in %-punten) giften bij 10% hoger marg tarief
2001	29,2	22,30	1,08 niet sign.
2002	31,2	22,50	-0,80 niet sign
2003	34,4	21,25	2,13 niet sign
2004	31,8	19,55	2,80 niet sign
2005	33,1	17,95	3,92 niet sign
2006	31,1	18,45	-1,25 niet sign

Intensieve marge

Naast het effect van het aftrektarief op de extensieve marge is ook het effect op de intensieve marge bepaald: neemt het bedrag van de aftrek toe naarmate het aftrektarief hoger is. Voor het toepassen van deze methode zijn minder gegevens beschikbaar. Uit het onderzoek volgt dat een verhoging van de aftrek met 10%-punten eveneens weinig effect heeft op de intensieve marge. Dit wil zeggen dat mensen die al giften geven, niet meer gaan geven door een verruiming van de aftrekmogelijkheid. Zie Tabel 5.6 voor

resultaten voor de jaren 1996, 2001 en 2006. Bijvoorbeeld 2006: het gemiddelde bedrag aan giftenaftrek bedraagt € 961,-. Het gemiddeld bedrag zou verhoogd worden met € 1,- indien de aftrek wordt verruimd met 10%-punten.

Het effect op de intensieve marge is alleen onderzocht met de regressiediscontinuïteiten methode en heeft betrekking op de hierboven genoemde drie jaren.

Tabel 5.6 Intensieve marge

Jaar	Gemiddeld bedrag giftenaftrek (euro's)	Toename gemiddeld bedrag giftenaftrek, indien verhoging aftrek met 10%	95%-betrouwbaarheid interval toename
1996	650	-54	-159 – 52
2001	880	-47	-183 – 88
2006	961	1	-272 – 274

5.2.2 Resultaten ‘verschillen door belastingherziening’

Extensieve marge

De tweede onderzoeksmethode maakt gebruik van de belastingherziening 2001. Met deze methode wordt een lichte toename geregistreerd van het percentage belastingplichtigen dat giftenaftrek claimt (extensieve marge) bij een verruiming van de aftrekmogelijkheid met 10 procentpunten. De resultaten staan in Tabel 5.7 Zulk een verruiming van de aftrek leidt volgens deze methode tot een toename van het aantal belastingplichtigen dat giftenaftrek claimt van 4% naar 4,1%. Het effect is echter te klein om significant te zijn. De intensieve marge is daarom niet verder onderzocht met behulp van deze onderzoeksmethode.

Tabel 5.7 Extensieve marge (methode van Belastingherziening 2001)

Doelgroep	Effect van verruiming aftrek met 10%-punten op % gebruikers in procentpunten	95%-betrouwbaarheids grenzen:
Alleenstaanden	0,032 %	-0,170 – 0,234
Partners	0,418 %	-0,509 – 1,344
Gecombineerd	0,101 %	-0,134 – 0,336

5.3 Elasticiteit

In veel literatuuronderzoek wordt de elasticiteit van de extensieve marge vermeld. De elasticiteit drukt uit hoeveel extra euro binnenkomt bij de charitatieve instellingen als gevolg van een teruggave van één euro aan belastingplichtigen door middel van de giftenaftrek.

Een elasticiteit van 0,25 wil zeggen dat het budgettair 100 mln kost om de belastingplichtigen 25 miljoen extra te laten geven aan de charitatieve instellingen.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de uitkomst voor deze elasticiteit zou zijn bij resultaten, die vallen binnen de bandbreedte van de voorgaande uitkomsten. Voor de hele populatie is de berekende elasticiteit tussen de 0,22 en 0,67 (tabel 5.8). Dit geldt bij een gebruik van de giftenaftrek door gemiddeld 4,5% van de hele populatie, met een gemiddeld marginaal tarief van 40% en een effect op het gebruik van 0,1-punten á 0,3-punten. Voor de deelpopulatie uit tabel 5.5 (ouderen boven de 65 jaar rond het eind van de tweede schijf) bedraagt de elasticiteit tussen 0,30 en 0,91 onder de veronderstelling dat het effect van de aftrekbaarheid tussen 1 en 3% is.

Tabel 5.8 Bandbreedte elasticiteit en extra giften

	totale populatie			Deelpopulatie 65 / 2 ^e / 3 ^e schijf	
Input					
1. huidig gebruik incl. effect (% met aftrek)	4,5	4,5	4,5	33,0	33,0
2. effect per tien punten marg. tarief	0,1	0,2	0,3	1	3
3. gemiddelde marg tarief	40%	40%	40%	32%	32%
output					
4. gebruik exclusief effect (=1-2*3/10)	4,1	3,7	3,3	29,8	23,4
5. budgettair beslag maatr (=1*3)	1,8	1,8	1,8	10,56	10,56
6. totaal effect niveau (=2*3/10)	0,4	0,8	1,2	3,2	9,6
elasticiteit (=5 / 6)	0,22	0,44	0,67	0,30	0,91
Budgettaire last	313	313	313	313	313
Extra giften	68	136	208	94	282

5.4 Evaluatie van de maatregel op macroniveau

Een evaluatie van een fiscale faciliteit die al sinds lange tijd in nagenoeg ongewijzigde vorm bestaat is niet eenvoudig. Door het ontbreken van wijzigingen in beleid is het moeilijk het effect van de regeling zelf te schatten.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van methodes die groepen vergelijken die zoveel mogelijk in identieke omstandigheden verkeren maar alleen voor het aftrektarief verschillen. De conclusie uit dat onderzoek is dat het gevonden effect van een verschil in aftrektarief rond schijfgrenzen op het gedrag voor het doen van giften niet significant is.

Indien dit resultaat wordt veralgemeniseerd voor de hele populatie en voor marginale tarief waartegen belastingplichtigen kunnen aftrekken dan zijn de budgettaire kosten van de regeling volledig dead weight loss.

Bij deze resultaten past wel de nuancering dat de resultaten zijn berekend rond tariefverschillen rond de schijfgrenzen. Op zich is de vraag gerechtvaardigd of de resultaten ook algemeen toepasbaar zijn op het niveau van de tarieven of dat het vooral van belang is dat giften aftrekbaar zijn, onafhankelijk van de hoogte van het aftrektarief als zodanig.

Desalniettemin geeft de uitkomst binnen de meest prominente groep weinig aanleiding tot twijfel over het gevonden resultaat. Deze groep betreft 65plussers met een inkomen rond de overgang van de tweede naar de derde schijf. Circa 33% van deze groep heeft giftenaftrek. Ondanks het grote verschil in marginaal tarief van circa 20%-punten geldt ook voor deze groep dat in de periode 2001-2006 de coëfficiënt die het effect meet van het marginale aftrektarief nimmer significant is en in 2 van de 6 jaar een verkeerd teken heeft (mensen met een laag marginaal tarief hebben vaker aftrek dan mensen met een hoog aftrektarief).

Giften
Maakt u wel eens geld over aan een goed doel of een instelling? Dan is dat een gift. Er zijn 2 soorten giften:
<ul style="list-style-type: none">▪ gewone giften
<ul style="list-style-type: none">▪ periodieke giften (giften die u bij een notaris hebt laten vastleggen)
Als u een gift doet, mag u die misschien aftrekken. Voor het aftrekken van gewone giften en periodieke giften gelden verschillende voorwaarden.
Een voorwaarde voor het aftrekken van een gewone gift is dat u deze gift moet doen aan een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).
Voorwaarden voor het aftrekken van gewone giften
Voor het aftrekken van gewone giften gelden de volgende voorwaarden:
<ul style="list-style-type: none">▪ U hebt de gift gedaan aan een instelling die bij ons is geregistreerd als een Algemeen Nut beogende Instelling (ANBI)
<ul style="list-style-type: none">▪ Het bedrag van de gift was hoger dan het drempelbedrag
<ul style="list-style-type: none">▪ U mag niet meer aftrekken dan het maximale aftrekbedrag
<ul style="list-style-type: none">▪ U kunt met schriftelijke stukken aantonen dat u de gift hebt gedaan, bijvoorbeeld met bankafschriften of kwitanties
<ul style="list-style-type: none">▪ De instelling heeft geen tegenprestatie geleverd voor de gift
Kosten die u hebt gemaakt voor een instelling
Maakte u in 2008 kosten voor een ANBI? En kon u deze kosten bij die instelling declareren, maar hebt u dat niet gedaan? Dan tellen ze mee als een gewone gift. Voor autokosten die u niet hebt gedeclareerd, kunt u een vast bedrag van € 0,20 per kilometer meetellen. Voor taxikosten kunt u de werkelijke kosten meetellen.
Voorwaarden voor het aftrekken van periodieke giften
Uw gift is een aftrekbare periodieke gift, als:
<ul style="list-style-type: none">▪ u de gift hebt laten vastleggen bij een notaris
<ul style="list-style-type: none">▪ u regelmatig bedragen overmaakt naar een instelling of een vereniging
<ul style="list-style-type: none">▪ deze bedragen steeds (ongeveer) even hoog zijn
<ul style="list-style-type: none">▪ het overmaken van deze bedragen uiterlijk bij uw overlijden eindigt
<ul style="list-style-type: none">▪ u de gift minimaal 5 jaar achter elkaar doet
<ul style="list-style-type: none">▪ de instelling of vereniging u geen tegenprestatie levert voor de gift
Voor periodieke giften geldt geen drempelinkomen of maximaal aftrekbaar bedrag.
U kunt een periodieke gift doen aan een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) of aan een vereniging die geen ANBI is. Dit laatste kan niet bij een gewone gift.

Periodieke gift aan een ANBI

Een periodieke gift aan een ANBI mag u altijd aftrekken.

Periodieke gift aan een vereniging die geen ANBI is

Doet u een periodieke gift aan een vereniging die geen ANBI is? Dan mag u die gift aftrekken als de vereniging voldoet aan de volgende voorwaarden:

- De vereniging heeft minstens 25 leden
- De vereniging heeft volledige rechtsbevoegdheid
- De vereniging hoeft geen vennootschapsbelasting te betalen
- De vereniging is gevestigd in een lidstaat van de Europese Unie, de Nederlandse Antillen, Aruba of een ander door ons aangewezen land Voor meer informatie over giften aan instellingen die in het buitenland zijn gevestigd, kunt u bellen met de Belastingtelefoon.

Bron: www.belastingdienst.nl

Bijlage 2

<i>Inkomenspanelonderzoek (IPO)</i>
<i>Doel:</i> Schetsen van een beeld van de samenstelling en verdeling van inkomens van personen en huishoudens in Nederland.
<i>Doelpopulatie:</i> Bevolking van Nederland in particuliere huishoudens.
<i>Netto steekproefomvang:</i> Circa 75.000 'kernpersonen', aangevuld met hun huishoudensleden, in totaal ongeveer 210.000 personen.
<i>Administratieve non-respons:</i> Circa 1% van de geselecteerde 'kernpersonen'.
<i>Ophoging:</i> Ieder huishouden krijgt een gewicht dat omgekeerd evenredig is aan de insluitkans (trekkingskans) van het desbetreffende huishouden (met behulp van Horvitz-Thomson-schatters).
<i>Weging:</i> Om de nauwkeurigheid van de uitkomsten te verbeteren wordt herwogen naar: * geslacht (man; vrouw) * leeftijdsklasse (0-14 jaar; 15-24 jaar; 25-34 jaar; 35-44 jaar; 45-54 jaar; 55-64 jaar; 65-74 jaar; 75 jaar of ouder) * regio * huishoudgrootte (een- en tweepersoonshuishoudens met een hoofd jonger dan 35 jaar worden samengevoegd) * leeftijdsklasse van het hoofd. De gewichten worden zodanig bepaald dat alle personen in een huishouden hetzelfde gewicht hebben. De herweging geschiedt met behulp van de methode van lineair wegen.
<i>Steekproefeenheid:</i> persoon.
<i>Berichtgevers:</i> Ministerie van Financiën (Belastingdienst), ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (individuele huursubsidie) en Informatie Beheer Groep (studiefinanciering).
<i>Waarnemingsmethode:</i> Elektronische gegevensverzameling.
<i>Frequentie:</i> Doorlopend.
<i>Soort onderzoek:</i> panelonderzoek; het panel wordt jaarlijks aangevuld met een steekproef van 0,61% uit immigranten en nul-jarigen.
<i>Verslagperiode:</i> Jaar.
<i>Entiteiten:</i> Persoon, Particulier huishouden
<i>Bron:</i> CBS/ Statline; www.cbs.nl